

REZÜMÉK

0480

BÓDINÉ Beliznai KingaORCID : <https://orcid.org/0000-0003-3420-2260>**„Többet ésszel mint kézzel.” O’sváth Pál a Sárrét csendbiztosa.**

(15-30.p.)

DOI : 10.31627/RTF.XXVIII.2018.55N.15-30P

A százezer lakosú, hat mezővárossal, 42 községgel és 57 pusztával bíró Sárrét közbiztonságának fenntartására egy csendbiztost és tizenkét pandúrt alkalmaztak a XIX. század második felében. A 110 évvel ezelőtt elhunyt OSVÁTH Pál jegyzői állásáról lemondva 1859-től látta el a csendbiztosi feladatokat huszonöt éven át. Jó emberismeretével, váratlan megoldásaival sikerült elérnie, hogy az egyébként népszerűtlen tisztséget elfogadhatóvá tegye, munkásságát még „a fegyelmezetlen, féktelen” sárrétiak is elismerték. Ötvenhét évet töltött közszolgálatban tanítóként, jegyzőként, csendbiztosként, majd postamesterként. Munkássága honismereti, helytörténeti kutatóként is jelentős.

Kulcsszavak

Sárrét ; O’SVÁTH Pál ; közbiztonság ; csendbiztos ; Bihar vármegye

0481

LÓRINCZI DénesORCID : <https://orcid.org/0000-0001-7503-8271>**Az Ojtozi szoros 1886-ban**

(31-38.p.)

DOI : 10.31627/RTF.XXVIII.2018.55N.31-38P

A székelyek történelme, valamint a rendvédelmi szervek múltjának vizsgálása eltérő érdeklődéssel van jelen a köztudatban. Míg az első széles körben nagy népszerűségnek örvendő és számos kisebb-nagyobb mű dolgozza fel a Székelyföld elmúlt évszázadait, addig magát a térséget is behálózó rendvédelmi szervek múltja jóval kisebb közönséghez ér el. A székelyföldi közigazgatást is elősegítő rendvédelmi szervek közül a XIX. században aranykorát élő Magyar Királyi Csendőrség különös szereppel bírt. A következőkben az ojtozi határátkelő működésén keresztül szeretnék betekintést nyújtani a periférián élő magyar tömb élethelyzetébe, amelyet a dualizmus okozta gazdasági változások eredményeztek, figyelembe véve a helyi társadalom gazdasági problémáit, illetve a csendőrség számára kijelölt feladatokat, amelyeket az Osztrák-Magyar Monarchia és a Románia között 1886-tól bekövetkező vámháború idézett elő, kitérve 1886-os kivándorlási hullámra a Soósmezőn található határátkelő esetében.

Kulcsszavak:

gazdasági válság ; székely társadalom ; közbiztonság ; határsértés ; sósmezői csendőr őrs

0482

OLASZ LajosORCID : <https://orcid.org/0000-0002-4463-3251>**Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942.**

(39-56.p.)

DOI : 10.31627/RTF.XXVIII.2018.55N.39-56P

1941. VI. és 1942. I. között szovjet ejtőernyős csoportokat dobtak le Kárpátaljára és Észak-Erdélyre. Ezeket a rendvédelem és az újonnan megszervezett ejtőernyős elhárító szolgálat gyorsan felszámolta. Az akciók sikertelensége és a front eltávolodása miatt újabb csoportok bevetésére 1943 nyaratól került sor. 1944. V. és VIII. között mintegy 25 szovjet ejtőernyős csoportot vetettek be. Bár a honvédség egységei is fokozottabb szerepet vállaltak az ellenséges ejtőernyősök elleni harcban, az továbbra is alapvetően a rendvédelmi szervekre, mindenekelőtt a csendőrségre hárult.

1944-ben nagyobb létszámú csoportokat dobtak le, amelyek sikeres megkapaszkodás esetén további erősítést kaptak. Megnőtt a partizánok tűzereje. Nagyobb hangsúlyt kapott a helyi lakosság körében folytatott agitáció, toborzás, és a felderítés. A kellő erő biztosítása érdekében a központi csendőr zászlóaljok, tanostályok egy-egy fegyverzetileg megerősített részlegét kihelyezték a veszélyeztetett körzetekbe. A rendvédelmi szervek felszámolták vagy kiszorították az ország területére érkező csoportok többségét, ennek során azonban érzékeny veszteségeket szenvedtek el.

Kulcsszavak:

rendvédelem ; ejtőernyős csoportok ; közbiztonság ; határsértés ; Magyarország 1941-1942

0483

PARÁDI Ákos

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1873-0605>**A Guardia Civil a XX. század első évtizedeiben.**

(57-66.p.)

DOI : 10.31627/RTF.XXVIII.2018.55N.57-66P

A Spanyol Nemzeti Csendőrséget a napóleoni császárság időszakában állították fel. Azóta napjainkig kiváló eredményekkel tevékenykedik az Ibériai-félsziget vidéki területein. A XX. század első évtizedeiben — csakúgy, mint az azt megelőző, illetve az azt követő évtizedekben — a Magyar Királyi Csendőrséggel sok hasonlóságot mutatott a szervezet. A Spanyol Nemzeti Csendőrség is katonailag szervezett fegyveres őrtisztület volt. A vizsgált időszakban a tisztület hatásköre felölelte a Kárpát-medence-i fogalmaink szerinti mezőéri tevékenységet is. A tisztület szolgálati tevékenységét segítette a magyar közhatósági jogú személyekhez hasonló jogállású szervezet, amelynek a személyi állományát a földbirtokosok fizették.

Kulcsszavak:

spanyol Nemzeti Csendőrség , szervezeti felépítés , szolgáltatfajták , működési terület ; humán viszonyok

0484

PARÁDI József

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3368-2944>**A polgári magyar állam határőrizete.**

(67-86.p.)

DOI : 10.31627/RTF.XXVIII.2018.55N.67-86P

A magyar határőrizetnek a kiegyezéstől a II. világháborúig terjedő időszaka során fontos változások történtek e szakterületen. Ebben az időben került át a határőrizet a haderőtől a rendvédelemhez, majd — a külső körülmények megváltozása nyomán vissza a hadsereghez. A vizsgált időszakban a magyar határőrizetet — annak ellenére, hogy a vezető szerepet mindig egy olyan tisztület játszotta, amelynek az alapfeladatát jelentette a határok őrzése és védelme — az jellemezte, hogy több szervezet részvételével komplex módon valósult meg a határőrizet mindhárom alapeleme, azaz a határvonal őrzése, a határforgalom ellenőrzése és a határrend betartatása.

Kulcsszavak :

magyar rendvédelem-történet , a polgári magyar állam határőrizete , a határvonal őrzése , a határforgalom ellenőrzése , a határrend betartatása

0485

SZABÓ Szilárd

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0665-2424>**Az osztrák-magyar katonai hírszerzés szervezeti és hatásköri változásai az I. világháború idején.**

(87-94.p.)

DOI : 10.31627/RTF.XXVIII.2018.55N.87-94P

Az osztrák-magyar katonai hírszerző szolgálat fejlődése — a vezérkari főnöknek alárendelt Nyilvántartó Iroda által létrehozott alapokra támaszkodva — az I. világháború idejére esett. Ezen időszak alatt vált az Osztrák-Magyar Monarchia hírszerző szolgálat professzionális hírszerző és elhárító szervezetté. A Nyilvántartó Iroda (Evidenzbureau) a háború kitörésekor betagozódtott a Haderő-főparancsnokság (Armeoberkommando) szervezetébe, mint annak hírszerző részlege (Nachrichtenabteilung). Ez a szervezet képezte az I. világháború alatt a dualista államalakulat teljes katonai hírszerzés és elhárítás központját. Elsősorban a rejtjel-fejtő-részleg(ek) épültek ki, ugyanakkor a hírszerző-elhárító és az elemző-kiértékelő funkció szervezetiileg nem vált külön, ellentétben például a német katonai hírszerző szolgálat (Nachrichtenbureau) gyakorlatával.

Kulcsszavak :

Osztrák-Magyar Monarchia ; I. világháború ; hírszerző szolgálat ; Nyilvántartó Iroda ; haderő-főparancsnokság

0486

VINCZE Gábor

(ORCID) <https://orcid.org/0000-0003-1421-7457>

Kötelességteljesítésért életfogytiglan.

DOI : 10.31627/RTF.XXVIII.2018.55N.95-118P

A II. világháború után a Szovjetunió hadseregével érkező Kommunista Magyarországi Pártjának vezéralakja ROSENFELD (RÁKOSI) Mátyás pártja és a magyar baloldal számára úgynevezett „szalámi taktikát” hirdetett meg. Ennek az volt a lényege, hogy — a meglehetősen csekély erőt felmutató baloldal a szovjet haderő védőszárnyai alatt — a polgári erőknek mindig csupán egy szeletét támadja, melynek a fölmozsolása után kerülhet sor a következő szelet elleni támadásra. E „szalámi taktika” első célpontjai között szerepelt a Magyar Királyi Csendőrség, mint a polgári magyar állam egyik legszilárdabb támasza. A magyar kommunisták a csendőrséget alkalmatlannak találták arra, hogy a célul kitűzött proletárdiktatúra államának rendfenntartó struktúrájába integrálják. Ebből fakadóan a Magyar Királyi Csendőrség személyi állományát drasztikus módszerekkel üldözték, többnyire valótlanságokon nyugvó koncepciós perek keretében szigetelték el a társadalomtól.

Kulcsszavak :

népbíróság ; csendőrség ; Kommunista Magyarországi Pártja ; koncepciós per ; kommunista hatalomátvétel